

Asia: OM 17/41/2015

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Yleisiä huomioita

Lausuntonne

Itä-Suomen hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan tavoitteet on saavutettu hyvin. Ehdotuksen erityinen ansio on sen selkeys ja informatiivisuus. Ehdotuksen perusteluissa on käyty järjestelmällisesti ja kattavasti läpi hallintoprosessin kokonaisuus. Perustelut muodostavat jäsenyneen ja punnitun kokonaisuuden, jolloin niiden kautta on vaivatonta hahmottaa sääntelyn tavoitteet ja tausta. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin elementtejä on perusteluissa pohdittu varsin laajasti tarkastellen ansiokkaasti korkeimman hallinto-oikeuden samoin kuin EIT:n ratkaisukäytäntöä. Esitetyt täsmennykset ovat omiaan yhdenmukaistamaan hallinto-oikeuksien erilaisia käytäntöjä ja muutenkin ryhdistämään noudatettuja menettelytapoja. Voinee olettaa, että uusi laki palvelee hallintotuomioistuimia hyvin ainakin ajankohtaisessa tilanteessa ja lähitulevaisuudessa, joskaan uudistusten kantavuudesta pitkälle tulevaisuuteen ei ole takeita ottaen huomioon alati muuttuvan toimintaympäristön.

1 luku (Yleiset säännökset)

Lausuntonne

Luvun 4 §:ssä on määritelmät. Laissa ei ehdoteta määritelmiä oikeudenkäynnin asianosaisen ja osapuolen käsitteille. Ratkaisua on perusteltu sillä, että hallintolainkäyttöasioissa esiintyy eri asiaryhmissä ja oikeudenkäynnin vaiheissa erilaisia asianosaisasetelmiä, joiden kattava määrittelemineen voisi merkitä tarpeettoman laajaa ja yksityiskohtaista sääntelyä. Tämä pitää paikkansa, mutta näiden käsitteiden määrittelemättömyys aiheuttaa toisaalta oikeudellista epävarmuutta ja johtaa hallintotuomioistuinten menettelytapojen poikkeavuuteen toisistaan. Esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa lupa-asioissa on ilmennyt tulkintaongelmia sen suhteen, ovatko ja missä tilanteessa hallintomenettelyssä asianosaisina olleet henkilöt myös oikeudenkäynnin osapuolia hallinto-oikeudessa. Asianosaisuuden määrittäminen on prosessin kannalta aivan keskeinen lähtökohta, jolloin käsitteen tarkempi täsmentyminen pelkästään oikeuskäytännön kautta ei ole hyvä ratkaisu. Ehdotetun 4 §:n 2 kohdan perusteluihin olisi hyvä lisätä, että hallinto-oikeudellinen pakkokeinomenettely ei ole lainkohdassa tarkoitettu hallinnollinen seuraamus.

2 luku (Valitus hallintopäätöksestä)

Lausuntonne

Luvun 2 §:ssä säädetään siitä, kenellä on oikeus valittaa hallintopäätöksestä. Tältä osin viitataan edellä asianosaikäsitteen määrittelyn kohdalla lausuttuun.

Luvussa säädettäisiin myös toimivaltaisesta hallinto-oikeudesta (5 §). Onko pykälä mielestänne riittävän yksiselitteinen ja täsmällinen?

Toimivaltaista hallinto-oikeutta koskeva 5 § on lähtökohtaisesti riittävän yksiselitteinen ja täsmällinen. Kuten perustelutekstissä on tuotu esiin, ongelmia aiheutuu lähinnä koskien sellaisia viranomaisia, joiden toimialue ei ole yhtenevä hallinto-oikeuden tuomiopiirin kanssa. Viranomaiskentällä tapahtuvilla muutoksilla on saattanut olla yllättäviäkin seuraamuksia toimivaltaisen hallinto-oikeuden määräytymisen osalta, mitä ei aina ole osattu ottaa riittävästi huomioon viranomaisten toimintojen järjestelyissä. Joka tapauksessa isojen uudistushankkeiden kohdalla (esim. Sote, Luova) on valmistelussa osattava kiinnittää tarpeenmukaista huomiota myös muutoksenhakutiehen.

Esimerkkinä eräästä ongelmatilanteesta toimivaltaisen hallinto-oikeuden määräytymisen osalta voidaan mainita Niuvanniemen sairaalan päätökset, jotka työllistävät merkittävästi Itä-Suomen hallinto-oikeutta. Niuvanniemen sairaala on valtakunnallinen oikeuspsykiatristen erityistason sairaanhoidollisten palvelujen tuottaja ja se sijaitsee Kuopion kaupungissa. Vastaavanlainen valtion mielisairaala on Vanhan Vaasan sairaala. Itä-Suomen hallinto-oikeus on kautta aikojen käsitellyt korkeimman hallinto-oikeuden tai muunkaan tahon tähän puuttumatta kaikki Niuvanniemen sairaalan päätöksiin liittyvät alustus- ja valitusasiat, joita on vuositasona yli 500 asiaa. Niuvanniemen sairaalan toimialue käsittää kaiketi koko maan, jolloin toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyisi sekä voimassaolevan että ehdotetun lainsäädännön mukaan valittajan kotipaikan mukaan. Potilaat ovat kotoisin eri puolilta Suomea eikä heidän kotipaikkansa muutu Kuopioon pitkäkestoisenkaan sairaalassa oleskelun johdosta. Itä-Suomen hallinto-oikeudesta on siten Vaasan ohella muodostunut erityistuomioistuin siltä osin kuin kyse on oikeuspsykiatristen potilaiden hoitoa koskevista päätöksistä.

Lakiin ehdotetaan uutta säännöstä asiakokonaisuuden yhdistämisestä hallinto-oikeudessa (6 §).

Kannatan ehdotusta

Mahdolliset lisäkommentit

Asiakokonaisuuksien yhdistämistä hallinto-oikeudessa koskeva 6 § on tarpeellinen. Lainkohdassa käytetty sanamuoto ”asia, joka kuuluu samaan asiakokonaisuuteen” on tulkinnanvarainen, mutta toisaalta riittävän joustava ottaen huomioon erilaiset tilanteet, joissa yhdistäminen voisi tulla kyseeseen. Lainkohta koskevista perusteluista on pääteltävissä, että soveltamisalaan on haluttu jättää harkintamarginaalia. Käytännön hankaluutta saattaa aiheutua hallinto-oikeuksien välillä sen sopimisessa, mikä hallinto-oikeus on asiakokonaisuuden vastaanottava taho.

3 luku (Valituksen tekeminen)

Lausuntonne

Valituksen tekemistä koskeva 3 luku on selkeä ja johdonmukainen.

Luvun 5 §:n mukaan valituksessa on ilmoitettava valittajan nimi ja yhteystiedot. Lisäksi valituksessa on yksilöitävä, mikä on se yhteystieto, johon oikeudenkäyntiasiakirjat voidaan toimittaa (prosessiosoite). Hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan hallinto-oikeuden olisi voitava käyttää prosessiosoitteena valittajan ilmoittamaa yhteystietoa riippumatta siitä, onko valittaja osannut nimenomaisesti mainita sen olevan prosessiosoite. Hallintoprosessissa on edelleen yleistä, että valittajat hoitavat asiaansa omatoimisesti ilman lainoppinutta avustajaa tai asiamiestä. Tällaiset valittajat eivät useimmiten osanne mieltää prosessiosoitteen ilmoittamisen merkitystä, kun taas tuomioistuimelle mahdollisuus käyttää prosessiosoitetta on prosessin joutuisuuden ja sujuvuuden kannalta tärkeää.

Ehdotetun lain 3 lukuun ei aikaisemmasta poiketen sisälly enää velvollisuutta allekirjoittaa valituskirjelmä. Perusteluissa on tältä osin viitattu lakiin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa, jonka mukaan pääsääntö on se, että viranomaiselle saapunutta sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä. Perusteluissa ei ole käsitelty sitä hallintoasiaa koskevassa oikeudenkäynnissä useinkin esiintyvää tilannetta, että useat henkilöt hakevat muutosta hallintopäätökseen samalla valituskirjelmällä, jolloin vain yksi heistä toimittaa valituskirjelmän hallinto-oikeudelle. Ei ole harvinaista, että kunnallis-, ympäristö- ja rakentamisasioissa asianosaiset ja muut asiaan osalliset esittävät hallintoasiaa käsiteltäessä viranomaiselle mielipiteensä adressityyppisellä asiakirjalla. Henkilö, joka on hallintomenettelyssä huolehtinut yhteisen mielipiteen toimittamisesta viranomaiselle, jatkaa asian hoitamista hallinto-oikeudessa toimittamalla valituskirjelmän, jossa valittajiksi on merkitty useita henkilöitä. Käytännössä tällainen tilanne ei juurikaan poikkea lakiehdotuksen luvussa 5 säännellystä tilanteesta, jossa oikeudenkäynnin osapuoli käyttää asiamiestä. Lakiehdotuksen 5 luvun 9 §:n 1 momentissa on esitetty pääsäännöksi, että asiamiehen on esitettävä valtakirja. Jos sähköpostin lähettäjä ilmoittaa hallinto-oikeudelle olevansa valittajiksi ilmoitettujen henkilöiden asiamies, häneltä pitää vaatia valtakirja, mutta jos hän ei ilmoita, missä asemassa hän toimii, häntä ei pääsääntöisesti vaadita esittämään valtakirjoja eikä valituskirjelmää edellytetä täydennettäväksi allekirjoituksilla sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain mukaisesti ja tulevaisuudessa ehdotetun lainmuutoksen mukaisesti. Tällainen tilanne ei ole tyydyttävä ja asiaa olisi syytä käsitellä tarkemmin ainakin hallituksen esityksen perusteluissa.

Hallinto-oikeus pitää tarpeellisena ehdotettua 3 luvun 3 §:n 4-kohdan säännöstä, jonka mukaan valituksessa olisi ilmoitettava, mihin valitusoikeus perustuu, jos päätös ei kohdistu valittajaan. Säännös helpottaa prosessinedellytysten tutkimista ja sen johdosta voidaan välttyä prosessia viivästyttäviltä täydennysmenettelyiltä.

4 luku (Muu hallintolainkäyttöasia)

Lausuntonne

Hallinto-oikeudella ei ole ehdotuksesta huomautettavaa.

5 luku (Puhevalta ja avustajan tai asiamiehen käyttäminen)

Lausuntonne

Hallinto-oikeus pitää tarpeellisena, että lukuun on otettu asianosaisseuraantoa ja väliintulijaa koskevat säännökset. Edellä lukua 3 koskevissa kommentteissa on käsitelty käytännössä ilmennyttä puhevallan käyttämiseen liittyvää ongelmaa tilanteessa, jossa useat henkilöt toimittavat yhteisen valituksen hallinto-oikeudelle.

Ehdotetusta 8 §:n 3 momentin ensimmäisen virkkeen säännöksestä tai vähintäänkin sen perusteluista olisi hyvä käydä ilmi, että erityisesti rangaistuksenluonteista seuraamusta koskevissa asioissa asianosaisella on oikeus valita asiamiehensä tai avustajansa ja tuomari tai esittelijä väistyy esteellisenä asian käsittelystä, mikäli hän on asiamiehen tai avustajan läheinen. Muutoinkin on yleinen lähtökohta se, että asianosainen ottaa ensin asiamiehen tai avustajan ja asian tullessa hallinto-oikeudessa vireille, esteellinen tuomari tai esittelijä väistyy asian käsittelystä. Ehdotetun säännöksen soveltamisalaan kuuluisivat lähinnä ne tilanteet, joissa osapuolen asiamies tai avustaja vaihtuu oikeudenkäynnin aikana.

6 luku (Asian käsittely ja selvittäminen)

Lausuntonne

Hallinto-oikeus pitää tärkeänä, että tuomioistuimen prosessinjohtollisiin valtuuksiin ja keinoihin on kiinnitetty erityistä huomiota ja että lakiehdotukseen sisältyy uusi säännös tuomioistuimen prosessinjohto-velvollisuudesta. Säännös korostaa asian tärkeyttä. Luvun rakenne on hyvä ja johdonmukainen.

Ehdotuksen 6 luvun 14 §:ssä on katselmusta koskevat säännökset. Hallinto-oikeus pitää hyvänä ja tarpeellisena, että pykälän 2 momenttiin otetaan säännökset katselmuksen toimittamisesta kotirauhan piiriin kuuluvassa kohteessa. Ehdotuksessa käytetään ilmausta ”pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa”. Hallinto-oikeus pitää ilmausta tulkinnanvaraisena. Muun muassa maankäyttöön ja rakentamiseen liittyvässä terminologiassa käsite ”tila” tarkoittaa sisätilojen lisäksi myös ulkotiloja. Asuinrakennuksen piha-alueen ymmärretään yleisesti olevan asumiseen käytettävää tilaa eikä esimerkiksi julkista kaupunkitilaa. Hallinto-oikeuden käsityksen mukaan muun muassa tästä syystä maankäyttö- ja rakennuslain 183 §:n rakennusvalvontaviranomaisen tarkastusoikeutta koskevassa säännöksessä on käytetty ilmausta: ”rakennusvalvontaviranomaisella on oikeus päästä myös rakennukseen tai huonetiloihin”.

Lakiehdotuksen sanamuotoa on perusteltu perustuslaissa turvatun ja rikosoikeudellisen kotirauhan piirin välisellä erolla. Perustuslaissa turvattu kotirauhan piiri on suppeampi, kun taas rikosoikeudellinen kotirauhan piiri on laajempi ja käsittää myös esimerkiksi piha-alueen.

Oikeudenkäynnin osapuolille nämä erilaisten kotirauhan piirien erot eivät useinkaan ole selkeät. Myös tästä syystä ehdotettua sanamuotoa on syytä tarkentaa esimerkiksi käyttämällä ilmauksia rakennus ja huonetila tai sisätila siten, että säännöksestä ilmenee selkeästi lain tarkoitus, jonka mukaan hallintolainkäytössä katselmus olisi mahdollista tehdä kotirauhan ydinalueen eli asuinrakennusten sisätilojen ulkopuolisille alueille kuten pihapiiriin ilman tässä säännöksessä asetettavia rajoituksia. Kotirauhan perustuslaillinen suoja toisaalta ja toisaalta jokaisen velvollisuus sallia katselmuksen toimittaminen (6 luvun 4 § 1 mom.) edellyttävät, että säännös on yksiselitteinen.

Ehdotetussa 14 §:n 3 momentissa on säännös, jonka mukaan katselmuksen kohde on kuvattava, jollei se ole tarpeetonta. Perustelujen mukaan termi ”kuvata” tarkoittaa lainkohdassa valokuvaamista. Käsite on epäselvä ja sitä on syytä selkeyttää. Säännöksen sanamuoto on myös muutettava niin, ettei katselmuksen kohteen kuvaaminen ole pääsääntö. Hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan katselmuksen kohde on valokuvattava vain silloin, kun se on tarpeellista eli silloin, kun kuvilla voidaan havainnollistaa tosiseikkoja, joiden johdosta katselmus on päätetty toimittaa. Pääsääntöisestihän näin on ainoastaan silloin, kun havaintoja tehdään yksittäisestä esineestä. Silloin, kun havaintoja tehdään esineen sijasta jostakin paikasta, alueesta, maisemasta, näkymästä jne., valokuvat saattavat antaa hyvin puutteellisen ja jopa virheellisen kuvan katselmuksen kohteesta. Joka tapauksessa paikkaa koskevat valokuvat antaisivat oikeudenkäynnin osapuolille aihetta tarpeettomille spekuloinneille siitä, mitä kuvat esittävät ja mitä niiden pitäisi esittää. Katselmuksia järjestetään, jotta oikeuden jäsenet voivat tehdä aistihavaintoja kohteesta. Oikeuden jäsenten katselmushavaintoja, arvioidaan päätösharkinnassa ja havainnot, joita ei voida dokumentoida kuvilla, kuvataan päätöksen perusteluissa tarpeellisilta osiltaan sanallisesti. Valokuvauksen tarpeellisuus tulisi jättää prosessinjohtollisen harkinnan varaan. Arvio perustuu Itä-Suomen hallinto-oikeuden laajahkoon kokemukseen katselmusten toimittamisesta. Hallinto-oikeus toimitti esimerkiksi vuonna 2016 katselmuksen 18 asiassa, kun samana vuonna Vaasan hallinto-oikeutta lukuun ottamatta muut neljä hallinto-oikeutta toimittivat katselmuksen yhteensä kolmessa asiassa.

Ehdotetun 22 §:n perusteluissa olisi hyvä käsitellä sitä, missä kokoonpanossa uhkasakon asettamisesta ja tuomitsemisesta päätetään ja missä siitä säädetään.

Luvussa säädettäisiin päätöksen tehneen viranomaisen velvollisuudesta antaa tuomioistuimen pyynnöstä lausunto sakon uhalla (8 §). Mitä mieltä olette ehdotuksesta?

Hallinto-oikeus pitää hyvänä aikaisempaa yksityiskohtaisempaa 8 §:n säännöstä koskien päätöksen tehneen viranomaisen lausuntoa sekä kannattaa myös sitä, että viime kädessä veloitteen tehosteeksi voidaan asettaa sakon uhka. Lakiehdotuksessa on onnistuneesti tuotu esiin tuomioistuimen prosessinjohtovastuun lisäksi osapuolten myötävaikutusvelvollisuuden kuuluvia seikkoja.

Säännös selvityksen rajoittamisesta olisi uusi (12 §).

Kannatan ehdotusta

Mahdolliset lisäkommentit

Hallinto-oikeus kannattaa 12 §:n säännöstä selvityksen rajoittamisesta. Säännöksen käyttöala saattaa jäädä vähäiseksi, mutta silloin, kun säännöstä käytetään, se on tarpeellinen asian viivytyksettömän käsittelyn turvaamiseksi.

Luvussa säädettäisiin myös eri selvitysketjuista. Uusia selvitysketjuja olisivat suullinen valmistelu ja tarkastus.

Suullinen valmistelu (13 §)

Kannatan ehdotusta

Mahdolliset lisäkommentit

Hallinto-oikeus kannattaa lakiehdotuksen suullista valmistelua koskevaa 13 §:ää. Se on tarpeellinen lisä tuomioistuimen keinovalikoimassa sen pyrkiessä selvittämään asiaa ja täsmentämään prosessin kohdetta. Kyseinen työkalu on tuttu lastensuojeluasioita käsitteleville tuomareille (LSL 84 §), joskin kyseisen säännöksen käyttöala lastensuojelupuolella lienee jäänyt melko vähäiseksi.

Lakiehdotuksen perusteluissa on tuotu esiin, että tuomarin johdolla käyty suullinen valmistelu voi edistää osapuolten sovinnollisuutta ja joissakin tilanteissa tehdä oikeudenkäynnin jatkamisen tarpeettomaksi. Hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan oikeudenkäynnin päätyminen tuomioistuimen päätöksen muodossa annettuun ratkaisuun ei aina ole itsestään selvä päämäärä, vaan tuomioistuimen rooliin sopisi hyvin myös hallintolainkäytön puolella ainakin joissakin asiaryhmissä sovinnon edistäminen. Hallinto-oikeus pitää tarpeellisena, että sovinnon edistämisestä olisi laissa oma säännös. Ilman nimenomaista normiperustaa sovinnon edistäminen pelkän suullisen valmistelun muodossa ei ole riittävä ratkaisu.

Tarkastus (15 §)

Kannatan ehdotusta

Mahdolliset lisäkommentit

Hallinto-oikeus kannattaa 15 §:n tarkastusta koskevaa säännöstä. Katselmus on tarpeettoman raskas menettely yksittäisen tosiseikan todentamiseksi. Uusi säännös helpottaa 6 luvun 3 §:ssä säädetyn hallinto-oikeuden huolehtimisvelvollisuuden täyttämistä.

Luvussa olisi säännös järjestyssakon tuomitsemisesta tuomioistuimen arvoa loukkaavan kirjallisen aineiston toimittamisen perusteella (20 §). Mitä mieltä olette ehdotuksesta? Pitäisikö tuomioistuimen varoittaa kirjallisen aineiston toimittajaa ennen sakon tuomitsemista?

Hallinto-oikeus kannattaa lakiehdotukseen otettua järjestyksen turvaamista oikeudenkäynnissä koskevaa säännöstä (20 §). On asianmukaista, että hallintotuomioistuinten omassa prosessilaissa on säännös järjestyksenpidosta. Hieman epäselväksi kuitenkin jää, onko oikeudenkäyntitilaisuudesta poistaminen ja järjestyssakon määrääminen tarkoitettu vaihtoehtoisiksi menettelyiksi suullisen

käsittelyn kulun turvaamistilanteessa. Tavoiteltu lopputuloshan saavutetaan jo pelkällä tilaisuudesta poistamisella, mikä lienee suhteellisuusperiaatekin huomioon ottaen useimmiten riittävä menettelytapa. Hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan lakiin tulisi ottaa tarkemmat säännökset menettelystä järjestyssakkoa määrättäessä. Varoitus tai muulla tavalla ilmaistu kielto jatkaa sopimatonta menettelyä ennen sakon määräämistä on hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan tarpeellinen.

7 luku (Suullinen käsittely)

Lausuntonne

Hallinto-oikeus pitää erittäin hyvänä suullista käsittelyä koskevaa suhteellisen tarkkaa ja täsmällistä sääntelyä. Suullista käsittelyä koskeva 7 luku on kokonaisuudessaan selkeä ja johdonmukainen. Tarkentuneet säännökset ovat omiaan yhdenmukaistamaan eri hallinto-oikeuksissa ja eri istuntokokoonpanoissa noudatettuja menettelytapoja. Lukuun ei kuitenkaan ole otettu aikaisemmissa vaiheissa esillä ollutta istuntosuunnitelman vaatimusta. Itä-Suomen hallinto-oikeudessa on vakiintuneesti noudatettu käytäntöä, jonka mukaan suullisen käsittelyn kutsun liitteenä osapuolille lähetetään istuntosuunnitelma. Istuntosuunnitelmasta käy ilmi käsittelyn aikataulu ja käsittelyn tarkempi kulku kuultavine tahoineen. Tuomioistuimen kannalta istuntosuunnitelma on hyvä työkalu esimerkiksi aikataulun ylläpitämisessä. Osapuolille suunnitelma puolestaan antaa tarpeellisen informaation istunnon kulusta hyvissä ajoin etukäteen. Käsittelyn alussa istuntosuunnitelma on voitu vielä käydä lyhyesti läpi ja sopia siihen tarpeelliset muutokset. Hallinto-oikeus pitää tarpeellisena, että lakiin otettaisiin istuntosuunnitelmaa koskeva nimenomainen maininta.

Hallinto-oikeus kannattaa lakiehdotukseen otettuja vajaavaltaisen suullista kuulemistä, itsekriminointisuoja ja hyödyntämiskieltoa koskevia säännöksiä.

Luvun 18 §:ssä on säädetty kuulemisesta teknisellä tiedonvälitystavalla. Hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan lainkohta olisi tarpeen täsmentää siten, että siitä käy selvästi ilmi, että ketä tahansa suulliseen käsittelyyn osallistujaa (asianosaista, viranomaista, todistajaa ja muuta henkilöä) olisi mahdollista kuulla teknisellä tiedonvälitystavalla.

8 luku (Hallintotuomioistuimen päätöksenteko)

Lausuntonne

Ei huomautettavaa.

9 luku (Tiedoksianto)

Lausuntonne

Hallinto-oikeus kannattaa tiedoksiantomenettelyn keventämistä. Tavallinen tiedoksianto on useimmiten sekä tuomioistuimen että valittajan kannalta huomattavasti saantitodistusmenettelyä nopeampi, vaivattomampi ja tarkoituksenmukaisempi tiedoksiantomuoto. Hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan kevennettyyn menettelyyn liittyvät hyödyt ovat mahdollisia epävarmuustekijöitä suuremmat. Kuten edellä on prosessiosoitteen osalta lausuttu, tuomioistuimen olisi voitava käyttää prosessiosoitteena valittajan ilmoittamaa yhteystietoa riippumatta siitä, onko se nimenomaisesti mainittu prosessiosoitteeksi.

Ehdotuksen mukaan ainoastaan velvoittavat päätökset, joiden tiedoksisaannista alkaa kulua muutoksenhaku-aika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika, tulisi antaa tiedoksi todisteellisesti (1 §). Mitä mieltä olette ehdotuksesta?

-

10 luku (Oikeudenkäyntikulut)

Lausuntonne

Perustelujen mukaan oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta koskeva ehdotus vastaisi sisällöltään nykyistä sääntelyä, mutta sanamuotoja tarkistettaisiin. Hallintolainkäyttölain 74 §:n 2 momentin mukaan harkittaessa julkisen asianosaisen korvausvelvollisuutta on otettava erityisesti huomioon, onko oikeudenkäynti aiheutunut viranomaisen virheestä. Tämän säännöksen sijaan ehdotetun 10 luvun 1 §:n 2 momentti kuuluu: ”Korvausvelvollisuuden kohtuullisuutta arvioitaessa voidaan lisäksi ottaa huomioon asian oikeudellinen epäselvyys, osapuolten toiminta ja asian merkitys asianosaiselle”. Hallinto-oikeus pitää sinänsä hyvänä sitä, että lakiin kirjoitetaan kriteereitä, joiden pohjalta korvausvelvollisuuden kohtuullisuutta harkitaan. Hallinto-oikeus kuitenkin arvioi, että ehdotetun 1 §:n sanamuodot ovat omiaan ohjaamaan käytäntöä siihen suuntaan, että päätöksen tehnyt viranomainen veloitetaan nykyistä useammin korvaamaan yksityisen asianosaisen oikeudenkäyntikulut. Hallinto-oikeus pitää kannatettavana sitä, että viittauksista oikeudenkäymiskaaren säännöksiin on luovuttu ja vastaavat säännökset kirjoitettu uuteen lakiin.

11 luku (Päätöksen korjaaminen ja täydentäminen)

Lausuntonne

-

Säännös päätöksen täydentämisestä olisi uusi (2 §).

Kannatan ehdotusta

Mahdolliset lisäkommenttinne

Hallinto-oikeus pitää hyvänä sitä, että päätöksen täydentämismahdollisuus on rajoitettu vain sivuvaatimuksiin.

12 luku (Valitus hallintotuomioistuimen päätöksestä)

Lausuntonne

Hallinto-oikeus pitää hyvänä ehdotettua muutosta, jonka mukaan muutoksenhaku korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa samoin kuin viranomaisen valitusoikeutta koskevaa

säännöstä. Hallinto-oikeus pitää kannatettavana kehityssuuntausta, jonka mukaan korkeimman hallinto-oikeuden rooli muuttuisi enemmän hallintoa ja tuomioistuimia ratkaisullaan ohjaavan tuomioistuimen suuntaan. Valituslupajärjestelmä selkeyttäisi vallitsevaa käytäntöä, jota on monelta osin pidettävä sekavana ja epäsystemaattisena. Valitusosoitusten ylläpito ja kulloinkin sopivan valitusosoituksen liittäminen hallinto-oikeuden päätökseen on nykyisellään vaativa tehtävä. Muilta osin hallinto-oikeus viittaa lakiehdotuksen perusteluissa lausuttuun.

Ehdotuksen mukaan uudessa yleislaissa olisi pääsääntönä, että hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan (1 §). Tarvittaessa poikkeuksista säädettäisiin jatkossa erikseen. Ehdotus valituslupamenettelystä pääsääntönä poikkeaisi voimassa olevasta laista.

Kannatan ehdotusta

Mahdolliset lisäkommentit

-

Hallintopäätöksen tehneellä viranomaisella ei nykyisten yleissäännösten mukaan ole valitusoikeutta hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Viranomaiselle ehdotetaan valitusoikeutta tilanteessa, jossa ensi asteen hallintotuomioistuin on kumonnut sen päätöksen tai muuttanut sitä (3 §). Ehdotus päätöksen tehneen viranomaisen valitusoikeudesta poikkeaisi voimassa olevasta laista.

Kannatan ehdotusta

Mahdolliset lisäkommentit

-

13 luku (Ylimääräinen muutoksenhaku)

Lausuntonne

Hallinto-oikeus kannattaa ylimääräiseen muutoksenhakuun ehdotettuja muutoksia. Oikeusvarmuus puoltaa ehdotettua säännöstä, jonka mukaan purkamista on haettava vuoden kuluessa siitä päivästä, jona purun hakija sai tiedon purun perusteena olevasta seikasta, kuitenkin viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman, samoin kuin säännöstä, jonka mukaan purkua voidaan pääsääntöisesti hakea samassa asiassa vain yhden kerran.

Kantelu ylimääräisenä muutoksenhakeina ehdotetaan poistettavaksi. Nykyiset kanteluperusteet yhdistettäisiin purkuperusteisiin (5 §). Mitä mieltä olette ehdotuksesta?

Hallinto-oikeus pitää oikeusvarmuuden sekä oikeusjärjestelmän selkeyden kannalta erittäin perusteltuna sitä, että kantelusta ylimääräisenä muutoksenhakuna luovutaan ja kanteluperusteet yhdistetään purkuperusteisiin. Kantelu ylimääräisenä muutoksenhakuna ja hallintokantelu ovat menneet yksityisiltä henkilöiltä, mutta myös viranomaisilta sekaisin. Kantelun käyttö ylimääräisenä muutoksenhakuna on ollut viime vuosina varsin vähäistä. Oikeusvarmuus edellyttää, että oikeussuojakeinot, joilla voidaan puuttua jo lainvoiman saaneeseen viranomaisen päätökseen, on säännelty selkeästi.

Luvussa ehdotetaan nimenomaista säännöstä ylimpien laillisuusvalvojen oikeudesta hakea purkaa lainvoimaiseen päätökseen (6 §). Mitä mieltä olette ehdotuksesta?

Hallinto-oikeus kannattaa ehdotusta.

Ehdotuksen mukaan muun hakijan kuin viranomaisen olisi päätöksen purkamista koskevassa asiassa käytettävä lainoppinutta avustajaa (6 §). Mitä mieltä olette ehdotuksesta?

Hallinto-oikeus kannattaa ehdotusta. Säännös ei vaaranna oikeusturvaa, koska säännönmukaisen valituksen jokainen voi tehdä edelleen itse. Sen sijaan säännös on omiaan parantamaan oikeusturvaa, koska pääsääntöisesti purkaa voidaan hakea vain kerran ja lainoppineen avustajan käyttäminen on omiaan parantamaan purkuhakemuksen laatua.

14 luku (Päätöksen täytäntöönpano ja hallintotuomioistuimen väliaikaiset määräykset)

Lausuntonne

Oikeussuojajärjestelmän yhtenäisyyden ja selkeyden kannalta on asianmukaista, että hallintotuomioistuimet vastaavat väliaikaisen oikeussuojan antamisesta hallintolainkäyttöasioissa.

Oikeudenkäymiskaaren ehdotettujen muutosten johdosta yleisiltä tuomioistuimilta poistuisi toimivalta antaa turvaamismääräyksiä hallintolainkäyttöasioissa. Mitä mieltä olette ehdotuksesta?

-

15 luku (Voimaantulo)

Lausuntonne

Hallinto-oikeudella ei ole ehdotuksesta huomautettavaa.

Liitelait

Mahdolliset kommenttinne

-

Yksityiskohtaisia huomioita

Tekniset huomionne

Ehdotetun 6 luvun 4 §:n 1 momentissa oleva viittaus 42 §:ään tarkoittanee saman luvun 17 §:ää.

Toivanen Päivi

Itä-Suomen hallinto-oikeus - Ritva Schiestl (osasto 3, maankäyttö- ja rakennusasiat, sekä ympäristöasiat) ja Päivi Toivanen (osasto 5, ulkomaalaisasiat)